

Finspångs kommun
kommun@finspang.se

Rektorn vid Viggestorpsskolan
Karin.sveilis@finspang.se

Beslut för förskoleklass och grundskola

efter riktad tillsyn i Viggestorpsskolan F-6
i Finspångs kommun

Riktad tillsyn av Viggestorpsskolan

Skolinspektionen genomför riktad tillsyn av Viggestorpsskolan utifrån följande områden:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.
- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.
- Huvudmannen tar emot anmälningar från rektorer om angivna kränkningar mot elever, utreder skyndsamt omständigheterna kring de angivna kränkningarna och vidtar i förekommande fall de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I den riktade tillsynen granskas om Viggestorpsskolans utbildning är utformad så att eleverna tillförsäkras en skolmiljö fri från kränkningar. Bland annat tillsynas skolenheternas målinriktade och åtgärdande arbete mot kränkningar.

Elevernas skolmiljö ska präglas av trygghet och vara fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en miljö där de känner sig trygga och inte blir utsatta av andra elever eller av personal. Denna miljö är inte begränsad till enbart lektionssalar, utan gäller även övriga utrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum etc. Det kan också avse miljöer utanför undervisningen men som har ett nära samband med skolans verksamhet, exempelvis rasttid eller matsalssituationen. Rektor ska tillsammans med elever och personal bedriva ett långsiktigt och systematiskt arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever och tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av trygghet och trivsel. Utifrån en analys av nuläget ska verksamhetens utvecklingsbehov identifieras och med grund i denna analys ska nödvändiga förbättringsåtgärder vidtas. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska anmälan ske från rektorn till huvudmannen och det är huvudmannens ansvar att omständigheterna utreds och vid fall av kränkningar att åtgärder vidtas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Tillsyn i Viggestorpsskolan

Skolinspektionen har genomfört riktad tillsyn i Viggestorpsskolan under hösten 2015. Skolenheten besöktes av Skolinspektionen den 10 och den 12 november 2015. Vid besöket genomfördes intervjuer med rektorn, lärare, elevhälsan, elever och föräldrar samt observationer av utbildningen. Intervjuer med representanter från kommunstyrelsen genomfördes den 18 november 2015. Skolinspektionen har tagit del av dokumentation från skolenheten och huvudmannen.

Sammanfattande bedömning

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns elever på Viggestorpsskolan som inte är trygga och att det förekommer kränkande behandling. Skolan har inte kartlagt förekommande kränkningar och ej vidtagit adekvata åtgärder. Skolinspektionen kan

2015-12-16

3 (16)

Dnr 43-2015:7404

konstatera att det finns stora brister i skolans målinriktade arbete med att motverka trakasserier och kränkande behandling samt att skolan saknar gemensamma strategier och rutiner så att utbildningen kan utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare bedömer Skolinspektionen att Viggestorpsskolans plan mot kränkande behandling inte uppfyller styrdokumentens krav och att skolan saknar tydliga rutiner för anmälan, utredning, uppföljning och utvärdering av upplevda kränkningar.

Det är huvudmannen, dvs. ansvarig politisk ledning i Finspångs kommun, som har det yttersta ansvaret för arbetet mot kränkande behandling i verksamheterna och som, förutsatt att det finns ändamålsenliga och effektiva system, kan uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där barn och elever upplever sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Det förfarande med anmälningar till huvudmannen, dvs. ansvarig politisk ledning i Finspångs kommun, vid två tillfällen per år innebär att det dröjer alltför lång tid innan huvudmannen får information och kan agera. Rektorns anmälningsskyldighet är direkt kopplad till huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna och behöver ske skyndsamt. Skolinspektionen finner det mycket anmärkningsvärt att det kan gå upp till sex månader efter att händelser har inträffat innan huvudmannen får information om händelserna.

Skolinspektionen bedömer också att elever i behov av särskilt stöd inte ges det i den omfattning och på det sätt som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Finspångs kommun att **senast den 3 mars 2016** vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Trygghet och studiero

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero (5 kap. 3 § skollagen).

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen. Bristen kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att personalen på Viggestorpsskolan får en samsyn kring frågor som rör trygghet och studiero.

2015-12-16

4 (16)

Dnr 43-2015:7404

- Rektorn ska se till att elever, lärare och annan personal tar ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö.
- Rektorn ska se till att skapa tydliga rutiner som säkerställer att samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal i det förebyggande och långsiktiga värdegrundsarbetet sker och genomförs.
- Rektorn ska se till att kartlägga och analysera elevernas studiemiljö med utgångspunkt från skollag och läroplan.
- Rektorn ska se till att det på skolan upprättas ordningsregler.
- Rektorn ska se till att lärarna samarbetar med hemmen i elevernas fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.
- Rektorn ska se till att personalen får fortbildning samt handledning kring bemötande, förhållningssätt, skolans värdegrund och undervisningens struktur och innehåll.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska utbildningen utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 320) till bestämmelsen i 5 kap. 3 § skollagen framgår att det är skolans, ytterst rektorns, ansvar att skapa trygghet och studiero i skolan. En viktig förutsättning för detta är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö. Rutiner för att säkerställa samverkan och kommunikation mellan elever, lärare och annan personal är också centrala inslag i det förebyggande och långsiktiga arbetet.

I förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet står att eleven ska i skolan möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära. Vidare framgår under 2.1 Normer och värden att alla som arbetar i skolan ska visa respekt för den enskilde individen och i det vardagliga arbetet utgå från ett demokratiskt förhållningssätt. Läraren ska tillsammans med eleverna utveckla regler för arbetet och samvaron i den egna gruppen och samarbeta med hemmen i elevens fostran och klargöra skolans normer och regler som en grund för arbetet och för samarbete.

Tillsynen visar att eleverna på Viggestorpsskolan inte upplever en studiemiljö som präglas av trygghet och studiero. I intervjuer med elever och av observationer framgår att det i klasserna finns elever som på olika sätt stör undervisningen eller sitter inaktiva under lektionstid. Vidare framgår att i flera ämnen får eleverna vänta länge innan de får hjälp att gå vidare, vilket resulterar i att de tappar koncentrationen och istället ägnar tiden åt annat.

2015-12-16

5 (16)

Dnr 43-2015:7404

Flera elever uppger att de under hösten 2015 haft många olika vikarier och att dessa har genomfört sin undervisning ändå trots att ljudvolymen i klassrummen varit hög och att eleverna ägnat sig åt annat. På skolan finns dokumenterade ordningsregler och klassrumsregler, men som enligt eleverna inte är kända eller inte följs. Eleverna berättar också att ansvaret ibland hamnar på eleverna själva att få ordning på situationen om någon eller några stör undervisningen och att det finns lärare som inte är behjälpliga i att skapa en lugn och trygg studiemiljö.

I intervjuer med företrädare för elevhälsan framkommer att de upplever att studieron och tryggheten är mindre bra på Viggestorpskolan och att detta kan bero på många rektors- och lärarbyten och att det idag saknas trygga stabila lärare i skolan. Vidare beskriver elevhälsan och lärare att det inte finns någon som tar ett helhetsansvar för verksamheten och att frågor som rör trygghet och studiero inte diskuteras tillsammans med all personal på skolan. Lärarna menar att studiemiljön är beroende av lärare och elevgrupper samt att det finns några klasser där det inte är studiero, trygghet och trivsel.

Av intervjuer med rektorn framkommer att Viggestorpsskolan under en längre tid har saknat ett ledarskap. Rektorn beskriver att det var varit flera rektorsbyten och att personalen idag är fokuserad på sina enskilda uppdrag. Rektorn menar att Viggestorpskolan är en segregerad skola och ett viktigt uppdrag som rektor är att samla lärargruppen kring ett gemensamt uppdrag. Centrala elevhälsans observationer, som genomfördes i september 2015, visar att det finns lärare som genomför ostrukturerade lektioner vilket enligt elevhälsan påverkar eleverna negativt. Av samtal med lärare framkommer att personalen har delat upp sig i grupper för att utarbeta olika handlingsplaner för undervisningens innehåll och struktur samt struktur för hur rastverksamheten ska genomföras för de elever som går i årskurs 4–6. Detta arbete hade inte påbörjats vid tillsynsbesöket. Vidare uppger lärarna att det på skolan inte förs några övergripande pedagogiska diskussioner kring undervisningens innehåll och att rektorn i sin roll som pedagogisk ledare inte observerar lektioner och ger personalen återkoppling. Lärarna har infört gemensamma regler för hur en lektion ska påbörjas som innebär att alla elever ska stå tysta på led innan de släpps in i klassrummet. Av intervjuer med elever och föräldrar samt genom observationer framkom att detta innebär att vissa lektioner inte påbörjades förrän efter tio - trettio minuter och att alla elever behandlades lika trots att de stod stilla och var tysta.

Vid tillsynsbesöket fanns det en lärare ute på rast som skulle täcka skolområdet med många olika byggnader och vid de akuta händelser som inträffade bollade uppsökt personal som vid tillfället inte var rastvakt över ansvaret att reda ut omständigheterna till den personal som fanns ute på rasten. Eleverna uppger att det oftast finns vuxna ute på rasterna men att de inte alltid ingriper när något inträffar och när eleverna har sökt rektorn har hen inte varit på plats. Rektorn menar dock att situationen i de båda sexorna har blivit bättre efter det att skolan anställt elevcoacher som ska finnas med under lektionstid och till viss del under rasttid samt att det kommer att anställas elevcoacher för årskurs 4 och 5.

Av intervjuer med skolans elevhälsa och utifrån observationer som den Centrala elevhälsan genomfört framgår att det på Viggestorpskolan saknas tydliga strukturer för undervisningens innehåll och genomförande.

2015-12-16

6 (16)

Dnr 43-2015:7404

Vidare framkom i intervjuer att det saknas en samsyn i personalgruppen kring förhållningssätt och bemötande av elever samt samsyn kring skolans värdegrund och uppdrag. Vidare framgår att lärarna inte får någon handledning i grupp eller enskilt kring dessa frågor. I intervjuer med elever, föräldrar och elevhälsan framgår att det finns elever som känner sig otrygga, att det inte finns någon vuxen att vända sig till som de känner förtroende för när något inträffar och att elever går till skolan med magont och rädsla.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns elever som inte är trygga i skolan. Vidare har utredningen visat att det är en begränsad vuxennärvaro på rasterna och att det saknas samverkan mellan personalen för att ta ett gemensamt ansvar om incidenter inträffar. Vidare visar utredningen att Viggestorpsskolans rastvaktsschema inte var uppdaterat utifrån den personal som var anställd vid tillsynsbesöket. Utredningen har även visat att det i några klasser finns brist på studiero och att det, enligt lärarna, i vissa fall kan härledas till att elever i behov av särskilt stöd inte får sitt stödbehov tillgodosett.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att Finspångs kommun och Viggestorpsskolans rektor behöver vidta åtgärder för att samtliga elever ska tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Vidare saknar skolan ett långsiktigt och målinriktat förebyggande värdegrundsarbete.

Motivering till föreläggande som ingripande

Mot bakgrund av att Finspångs kommun inte uppfyller författningarnas krav avseende utbildningsverksamheten finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Åtgärder mot kränkande behandling

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende:

- Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever (6 kap. 6 § skollagen).
- Huvudmannen ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling (6 kap. 7 § skollagen).
- Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever (6 kap. 8 § skollagen).
- Huvudmannen tar emot anmälningar från rektorer om angivna kränkningar mot barn och elever, utreder skyndsamt omständigheterna kring de angivna kränkningarna och vidtar i förekommande fall de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling (6 kap. 10 § skollagen).

2015-12-16

7 (16)

Dnr 43-2015:7404

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Huvudmannen ska se till att elever vid Viggestorpsskolan inte utsätts för trakasserier och kränkande behandling.
- Rektorn ska se till att det vid skolan bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.
- Rektorn ska se till att genomföra regelbundna kartläggningar i verksamheten av elevernas trygghet och trivsel samt deras uppfattning om förekomsten av kränkande behandling.
- Rektorn ska analysera kartläggningen för att identifiera risker för kränkande behandling.
- Skolan ska analysera tidigare insatser i samband med kartläggningen.
- Skolan ska formulera konkreta och uppföljningsbara mål för arbetet som utgår från de identifierade riskerna.
- Skolan ska planera vilka insatser som ska genomföras under året för att nå målen och hur dessa ska följas upp samt även bestämma vem som ansvarar för respektive insats.
- Skolan ska genomföra de insatser som planerats.
- Rektorn ska se till att elever är delaktiga i kartläggningen och i analysen av resultaten samt när skolan avgör vilka insatser som ska sättas in.
- Rektorn ska se till att all personal samt alla elever och vårdnadshavare informeras om innehållet i skolenhetens plan mot kränkande behandling.
- Huvudmannen ska se till att verksamhetens plan utgår från styrdokumentens krav.
- Huvudmannen ska se till att rektorer, lärare och annan personal känner till vad anmälningsskyldigheten innebär.
- Huvudmannen ska se till att rutinerna för anmälningsskyldigheten finns dokumenterad i skolans plan mot kränkande behandling eller på annat lämpligt ställe.
- Huvudmannen ska ha system för och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektor som huvudmannen till del.
- Huvudmannen ska se till att det finns en tydlig ansvarsfördelning för utredningen och att det finns tydliga rutiner för denna.
- Huvudmannen ska se till att utredningen leder till att verksamheten får tillräckligt med information och kunskap om situationen för att kunna bedöma vilka åtgärder som måste vidtas för att få den kränkande behandlingen att upphöra.
- Utredningarna ska dokumenteras och verksamheten ska utveckla ändamålsenliga rutiner för detta.
- Huvudmannen ska se till att det finns rutiner för hur informationen till berörda barn, elever och vårdnadshavare ska ske då någon i verksamheten får kännedom om att ett barn eller en elev upplever sig ha blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling.

2015-12-16

8 (16)

Dnr 43-2015:7404

- Huvudmannen ska se till att åtgärderna följs upp och utvärderas för att verksamheten ska kunna förvissa sig om att de leder till att kränkningarna upphör och inte upprepas.
- Åtgärderna samt uppföljningen och utvärderingen ska dokumenteras.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever. Vidare anger skollagen att huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.

Enligt skollagen ska en lärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev blivit utsatt för trakasserier eller kränkande behandling i samband med verksamheten anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling är skyldig att anmäla det till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

I förordningen (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet framgår att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

I Skolverkets allmänna råd Arbetet mot diskriminering och kränkande behandling (SKOLF 2012:10) framgår att personalen bör ha god uppsikt över de utrymmen och platser där barn och elever befinner sig för att kunna upptäcka trakasserier och kränkande behandling. Vidare beskrivs att huvudmannen bör ha system och upprätta rutiner för hur en anmälan om trakasserier eller kränkande behandling ska göras så att den kommer såväl rektorn som huvudmannen till del. Rutiner för hur barn, elever och deras vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier eller kränkande behandling ska även framgå av planen mot kränkande behandling. Av planen ska det vidare framgå hur ärenden ska utredas, åtgärdas och dokumenteras samt en beskrivning av hur barn och elever ska medverka och har medverkat i det främjande förebyggande arbetet. Kränkande behandling är handlingar som kränker elevers värdighet. Kränkningarna kan bestå av till exempel nedsättande ord, ryktesspridning, förlöjliganden eller fysiska handlingar. Kränkningarna kan även bestå av utfrysning eller hot. De kan äga rum vid enstaka tillfällen eller vara systematiska och återkommande.

Skolinspektionen har inför tillsynen tagit del av skolans plan mot kränkande behandling. Denna plan är framtagen under december 2014 och gäller från och med den 16 januari 2015 till den 7 januari 2016. Av planen framgår främjande insatser utifrån olika diskrimineringsgrunder.

I intervjuer med företrädare för elevhälsan framgår att skolan behöver arbeta med en gemensam samsyn i personalens förhållningssätt, bemötande av elever och skolans

2015-12-16

9 (16)

Dnr 43-2015:7404

värdegrund. Eleverna framhåller att lärarna inte lyfter frågor som rör skolmiljön och trygghet till diskussion i klasserna. Det förs inte heller någon dialog om hur de upplever situationen på skolan som mynnar ut i förslag från elever till förbättringar och åtgärder.

Vidare framgår av skolans plan mot kränkande behandling förebyggande mål och åtgärder som utgår från slutsatserna i skolans kartläggning. De områden som där har lyfts är elevernas språkbruk och trygghet och trivsel i matsalen. Åtgärderna som beskrivs i planen under språkbruk ligger på en övergripande nivå och beskriver inte hur verksamheten ska arbeta för att förebygga trakasserier och kränkande behandling under det kommande året. Det beskrivs inte heller tydligt vem som ska ansvara för åtgärderna utan ansvaret vilar på all personal.

Av den redovisade sammanställda kartläggningen i planen framgår att över 20 procent i de yngre åldrarna inte har arbetsro i klassen, att över 25 procent av de äldre eleverna inte trivs i skolan och att 74 procent av de äldre eleverna har uppmärksammat elever som är "dumma" mot andra elever. Vidare framgår att över 20 procent av föräldrarna inte anser att skolan arbetar aktivt mot diskriminering och kränkande behandling. Kartläggningen visar också att det finns elever på Viggestorpskolan som inte har någon att vara med på rasterna. I sammanställningen redovisas inte om barn och elever har varit utsatta för diskriminering eller kränkande behandling.

I den utvärdering av förra årets plan som redovisas i planen framgår det inte hur de tidigare beslutade främjande och förebyggande insatser/åtgärder har genomförts.

I skolans plan mot kränkande behandling finns rutiner för akuta situationer. Dessa rutiner utgår inte från Skolverkets allmänna råd och det saknas även rutiner för hur barn, elever och deras vårdnadshavare ska göra för att anmäla diskriminering, trakasserier och kränkande behandling. Som tidigare har beskrivits under avsnittet Trygghet och studiero finns det elever på skolan som inte känner förtroende för någon vuxen på skolan som de kan vända sig till om de har blivit utsatta för kränkningar. Detta framgår även av skolans egen kartläggning som redovisas i planen.

Under hösten 2015 har kuratorn på skolan arbetat fram en incidentrapport med en beskrivning av vad den personal ska göra som får kännedom om en incident (kränkning, trakasseri, diskriminering, hot, våld etc.). Incidentrapporten utgår inte från Skolverkets allmänna råd när det gäller anmälan till rektorn, anmälan till huvudmannen och huvudmannens ansvar för att enligt lag skyndsamt utreda omständigheterna kring trakasserier eller kränkande behandling. Huvudmannen kan dock delegera genomförandet av utredningen till rektorn men då måste huvudmannen hålla sig informerad om ärendet och alla inblandade; barn, elever, vårdnadshavare och personal måste känna till vem som är ansvarig för utredningen. Lärarna uppger att de idag följer de rutiner som står i den nya incidentrapporten men att det är oklart vilka händelser som ska uppmärksammas. De har haft en gemensam genomgång hur incidentrapporten ska fyllas i men de har inte haft några gemensamma diskussioner om vad en kränkning är och att alla upplevda trakasserier och kränkningar, utan värdering, ska anmälas vidare.

Rektorn uppger att samtliga rapporter sänds vidare till huvudmannen. I intervju med ansvariga politiker från kommunstyrelsen framgår att det är sektorchefen på Barn och utbildning som ska ta emot anmälan från rektorer. Anmälan sker därefter vidare till utbildningsstrategen på sektor Barn och utbildning. Av kommunens rutiner framgår att

2015-12-16

10 (16)

Dnr 43-2015:7404

"rektor meddelar huvudman på sektor Barn och utbildning i form av dokument eller mail", att "huvudman bekräftar att anmälan är mottagen samt uppmanar rektor att skyndsamt utreda de uppgivna kränkningar enligt gällande planer" och att "rektor återkopplar, till huvudman på Barn och utbildning, när utredningen är slutförd, vad utredningen gav för resultat och vilka åtgärder som vidtagits". I intervju med rektorn för Viggestorpsskolan framgår att de anmälningar som sänts in under hösten 2015 har rektorn inte fått någon återkoppling på från huvudmannen. Huvudmannen har inte efterfrågat hur olika ärenden fortgår, vilka åtgärder som har beslutats och vilka ärenden som har avslutats. I intervju med ansvariga politiker från kommunstyrelsen framkommer att det är utbildningsstrategen som ska ansvara för att ge rektorerna återkoppling samt att ta emot anmälningar. Vidare uppger ansvariga politiker från kommunstyrelsen att rutinen "Anmälan till huvudman avseende kränkande behandling" nyligen är framtagen och att de inte vet om den fungerar i praktiken. Uppföljning och utvärdering av inkomna anmälningar sker på förvaltningens strategiska möten en gång per månad och redovisas till kommunstyrelsen enligt kommunens nuvarande internkontrollplan en gång per år. I intervjuer med ansvariga politiker från kommunstyrelsen framkommer att kommunstyrelsen får en redovisning vid två tillfällen per år. Vidare framkommer att huvudmannen har delegerat ansvaret till sektorchefen för Barn och utbildning att följa upp innehållet i skolenheternas planer mot kränkande behandling. Ansvariga politiker från kommunstyrelsen uppger vidare att kommunstyrelsen för flera år sedan tagit beslut om en kommungemensam mall som planerna mot kränkande behandling ska utgå ifrån och som nu används.

Av Skolinspektionens utredning framgår att det finns elever på Viggestorpsskolan som är utsatta för kränkande behandling. I intervjuer med företrädare för elevhälsan framkommer att sedan mallen för incidentrapporter infördes i slutet av september 2015 har tjugo rapporter om kränkande behandling upprättats. I samtal med lärare framkommer också att alla fall av upplevda trakasserier och kränkningar inte anmäls till rektorn. I dessa fall görs ingen utredning och inga åtgärder sätts in. Det finns även elever och föräldrar som vittnar om att kränkningar förekommer som inte anmäls eller utreds. De ärenden som inkom till rektorn under oktober och hittills under november 2015, har inte ansvariga politiker från kommunstyrelsen kännedom om utan de finns endast på sektornivån för Barn och utbildning. Vidare framkommer i intervjuer med personal att skolan inte arbetar aktivt med att förebygga trakasserier och kränkningar utan att de insatser som genomförs oftast är reaktiva.

Skolinspektionen kan konstatera att det på Viggestorpsskolan förekommer kränkande behandling och att skolan inte kartlagt förekommande kränkningar och vidtagit adekvata åtgärder.

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i skolans målinriktade arbete med att motverka trakasserier och kränkande behandling. Vidare bedömer Skolinspektionen att Viggestorpsskolans plan mot kränkande behandling inte utgår från styrdokumentens krav och att skolan saknar tydliga rutiner för anmälan, utredning, uppföljning och utvärdering av upplevda kränkningar.

Det är huvudmannen, d.v.s. ansvarig politisk ledning i Finspångs kommun, som har det yttersta ansvaret för arbetet med att motverka kränkande behandling i verksamheterna och som, förutsatt att det finns ändamålsenliga och effektiva system, kan uppmärksamma och rikta resurser till verksamheter där det finns problem.

2015-12-16

11 (16)

Dnr 43-2015:7404

Skolinspektionen bedömer vidare att det finns brister i huvudmannens arbete för att motverka kränkande behandling av elever då uppgifter om att en elev upplever sig kränkt inte anmäls enligt författningarnas krav. Anmälningsskyldigheten omfattar alla situationer där barn och elever upplever sig ha blivit utsatta för kränkande behandling. Det ska med andra ord inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn och vidare till huvudmannen. Ett förfarande med anmälningar till huvudmannen, d.v.s. kommunstyrelsen i Finspångs kommun, månadsvis eller ännu mer sällan innebär att det dröjer alltför lång till dess att huvudmannen får information och kan agera. Rektorns anmälningsskyldighet är direkt kopplad till huvudmannens skyldighet att utreda omständigheterna och behöver ske skyndsamt. Skolinspektionen finner det mycket anmärkningsvärt att det kan gå upp till sex månader efter att händelser har inträffat innan huvudmannen får information om dessa händelser. Tillsynen visar också att delegerade beslut och uppgifter inte följs upp systematiskt och att Finspångs kommun inte har ett fungerande system för detta.

Motivering till föreläggande som ingripande

Mot bakgrund av att Finspångs kommun inte uppfyller författningarnas krav avseende utbildningsverksamheten finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Finspångs kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga (3 kap. 8 § skollagen).
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar).

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristerna. Bristerna kan dock avhjälpas även på annat sätt.

- Rektorn ska se till att de elever som riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för ordinarie undervisning.

2015-12-16

12 (16)

Dnr 43-2015:7404

- Rektorn ska se till elevhälsans kompetens tas tillvara i ett tidigt skede i arbetet med extra anpassningar dels för att identifiera en elevs behov, dels för att stödja lärare och annan personal i arbetet med anpassningar i olika lärmiljöer inom verksamheten.
- Rektorn ska skapa rutiner på skolenheten för att tidigt få information från lärare, övrig personal, elever och elevers vårdnadshavare om att en elev kan vara i behov av särskilt stöd.
- Rektorn ska se till att lärare och annan personal får fortbildning och även handledning kring olika anpassningar som kan göras i verksamheten för de elever som är i behov av detta.
- Rektorn måste se till att elevens behov av särskilt stöd utreds.
- Rektorn måste se till att alla elever i behov av särskilt stöd får det i den omfattning och att det särskilda stödet ges utifrån elevens behov.
- Rektorn ska se till att det utarbetas åtgärdsprogram och fattas beslut för samtliga elever i behov av särskilt stöd.
- Rektorn ska så snart åtgärdsprogrammet är beslutat se till att alla som är involverade i arbetet med åtgärdsprogrammet inleder sitt arbetet med att genomföra åtgärderna.
- Rektorn ska tillsammans med dem som är involverade i arbetet kontinuerligt följa upp och utvärdera om åtgärderna utgör ett tillräckligt stöd för eleven, eller om andra eller kompletterande åtgärder behöver vidtas.
- Rektorn ska se till att eleven och elevens vårdnadshavare ges möjlighet att medverka vid utvärderingen av åtgärdsprogrammet.

Motivering till bedömning av brist

Enligt skollagen ska om det inom ramen för undervisningen eller genom resultatet på ett nationellt prov, uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Ett åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av åtgärdsprogrammet ska behovet av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Av åtgärdsprogrammet ska det också framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas. Åtgärdsprogrammet beslutas av rektorn.

I förarbetena (prop. 2009/10:165 s. 320) till bestämmelsen i 5 kap. 3 § skollagen framgår att det är rektorns skyldighet att se till att elevernas behov av särskilt stöd utreds och att stödåtgärder kommer till stånd för de elever i behov av stöd är självfallet även det en del i arbetet med att skapa en trygg och stimulerande studiemiljö för alla elever.

2015-12-16

13 (16)

Dnr 43-2015:7404

Av tillsynen framgår att alla elever vid Viggestorpsskolan inte ges extra anpassningar eller särskilt stöd trots att de har behov av det. I intervjuer med företrädare för elevhälsan, lärare och rektorn framkommer att alla elever inte får sitt behov av särskilt stöd tillgodosett. Rektorn beslutade, när hen påbörjade sin tjänstgöring, att samtliga åtgärdsprogram som då fanns skulle avslutas och att nya utredningar skulle genomföras under hösten 2015 och att nya beslut om åtgärdsprogram skulle upparbetas. Detta har tagit lång tid och rektorn bedömer att det finns elever som inte får eller har fått särskilt stöd utifrån sina behov. Lärarna uppger att det på Viggestorpsskolan finns många elever som är behov av särskilt stöd och att det i dagsläget saknas strukturer hur elevernas behov av särskilt stöd ska tillgodoses. Tidigare hade lärarna hjälp i klassrummen av elevassistenter men dessa har under hösten 2015 ersatts med tre speciallärare som ska arbeta med elever i en mindre grupp. Vid tillsynsbesöket hade denna grupp inte kommit igång i full skala och lärarna beskriver att det saknas långsiktiga planer för hur dessa resurser ska fördelas i tid och i omfattning till de elever som har ett stort behov av särskilt stöd. Vidare uppger lärarna att det finns elever i årskurs 6 som inte kommer att uppnå kunskapsraven i alla ämnen hösten 2015.

Sammanfattningsvis bedömer Skolinspektionen att det vid Viggestorpsskolan finns elever som inte får sitt behov av särskilt stöd tillgodosett. Skolinspektionen bedömer att särskilt stöd inte ges det i den omfattning och på det sätt som behövs för att elever ska ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Motivering till föreläggande som ingripande

Mot bakgrund av att Finspångs kommun inte uppfyller författningarnas krav avseende utbildningsverksamheten finns skäl att förelägga kommunen att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Uppföljning

Huvudmannen ska till Skolinspektionen skriftligen redovisa faktiskt vidtagna åtgärder för att avhjälpa bristerna. Huvudmannen ska även redovisa i vilken grad den anser att insatta åtgärder har fått avsedd effekt. Redogörelserna skickas per post till Skolinspektionen i Linköping, Box 330, 581 03 Linköping eller via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för tillsynen i de handlingar som sänds in. Redovisningen ska vara Skolinspektionen tillhanda **senast den 3 mars 2016**.

För att Skolinspektionen ska kunna bedöma att vidtagna åtgärder är tillräckliga och därmed bedöma att en brist är avhjälp behövs redovisningen innehålla:

- De **konkreta åtgärder** som huvudmannen har vidtagit. Detta innefattar vad som har gjorts, hur det har gjorts, vem eller vilka som varit ansvariga för åtgärderna samt vilka personer och grupper som involverats i arbetet.
- En **beskrivning av resultatet** av huvudmannens genomförda åtgärder utifrån den uppföljning som huvudmannen genomfört.
- En **beskrivning av hur huvudmannen har följt upp** och försäkrat sig om att åtgärderna resulterat i att bristerna avhjälppts, samt vem (person/funktion) som är ansvarig för att detta har gjorts.

2015-12-16

14 (16)

Dnr 43-2015:7404

Om en påtalad brist inte fullt ut är avhjälpt ska huvudmannens redovisning innehålla en **beskrivning av pågående och eventuellt planerade åtgärder**, samt en beskrivning av hur huvudmannen planerar att följa upp och försäkra sig om att åtgärderna resulterar i att bristerna avhjälpas. Redovisningen ska också innehålla en tidsplan för arbetet.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Gun Bystedt-Nordqvist
Undervisningsråd/föredragande

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Viggestorpsskolan, Finspångs kommun

2015-12-16

15 (16)

Dnr 43-2015:7404

Allmänt om riktad tillsyn

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst i alla ämnen.

I den riktade tillsynen tittar Skolinspektionen på ett avgränsat område som undersöks på ett urval av skolor eller verksamheter. En riktad tillsyn kan inriktas mot ett speciellt område eller en specifik sakfråga inom Skolinspektionens tillsynsområde. I vissa fall kan en riktad tillsyn också göras på grund av att Skolinspektionen har fått indikationer om att en viss skola, verksamhet eller huvudman har brister inom ett eller flera områden.

Urvalet av skolenheter beror på vad den riktade tillsynen inriktar sig på. Ibland väljs ett mindre antal skolor/verksamheter ut men ibland granskas alla som verkar inom området eller berörs av en specifik sakfråga.

Varje riktad tillsyn utformas utifrån det område som granskas och syftet med tillsynen. Granskningen kan göras till exempel i form av dokumentstudier, besök och intervjuer med rektorer, lärare, elever och andra berörda.

Efter tillsynen fattar Skolinspektionen ett beslut för varje skola, verksamhet eller huvudman som har granskats. Besluten riktas till den ansvarige huvudmannen. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmannen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet. Om tillsynen visar på brister ställer Skolinspektionen krav på åtgärder i beslutet. Om tillsynen avser ett speciellt område eller en specifik sakfråga och flera verksamheter ingår i tillsynen sammanställs resultaten av den riktade tillsynen i en övergripande rapport.

Mera information om den riktade tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se.

2015-12-16

16 (16)

Dnr 40-2015:7404

Fakta om Viggestorpsskolan

Viggestorpsskolan F-6 är belägen i Finspångs kommun och har cirka 226 elever och ca 35 personal. Skolan leds av en rektor som tillträdde sin tjänst under sommaren 2015. Rektorn är även rektor för Svälthagens skola F-3 som har 80 elever och 12 personal.

Personalen på Viggestorpsskolan är uppdelad på fyra arbetslag; lågstadiet, mellanstadiet, fritidshemmet och elevhälsan. Varje arbetslag har en arbetslagsledare. En arbetsplatsträff genomförs vid två tillfällen per termin med all personal på Viggestorpsskolan inklusive personalen från Svälthagsskolan.

Viggestorpsskolans skolområde är stort och där finns bland annat fotbollsplan och ett tillhörande skogsområde. Skolans lokaler består av ett antal olika byggnader som är placerade över hela skolområdet.